

Borsa Miklós váratlanul elhunyt

(1938. január 8. – 2018. február 13.)

Megrázó hírt kaptunk: 80 éves korában kollégánk, Borsa Miklós építészmérnök, a Magyar Állami Operaház nyugalmazott műszaki igazgatója, az MSZTSz Tolnay Pál-életműdíjasa örökre elaludt. A korábbi években még szaktanácsokat adott az Operaház most megkezdett rekonstrukciójához, az új színpadgépészeti rendszer tervezéséhez. Az utóbbi időben új könyvén is dolgozott, mely az egyedülálló Asphaleia színpadgépezet működéséről szól. Napjainkban ő volt az utolsó egyike, akik még működtethették az öreg hidraulikus rendszert.

Karakteres, sokszínű egyénisége pótolhatatlan veszteség számunkra. Nyitott szellemisége, sokoldalú műveltsége, diplomáciai érzéke, megnyerő személyisége a legjobbak közé emelte. Építész családból származott, édesapja és öccse is építészek. Édesanyja taníttatta zongorázni, zenei műveltsége innen származik. Kitűnő íráskészsége számos cikk, könyv megírását eredményezte.¹

Többek között asztrológiával is foglalkozott. A Bak jegyében született, a csillagjegy sok jel-

lemző tulajdonságával rendelkezett: szívós, kitartó, de jelentős energiáit mindig beosztotta. Ez magyarázza, hogy egész életét végigkísérte az aktív sportolás; az öttusázás volt az egyik szerelme. Napi munkája mellett rendszeresen úszott, futott, lovagolt, vívott és lövészetre járt. Színházi szakmai pályafutása mellett aktív, elismert sportoló volt, számos hazai és külföldi öttusaverseny győztese.

A kemény munka, a hosszú távú tervezés, az elképzelések embere volt. Filozofikus felfogására az általános elvárások hatottak, a szakásoknak fontos szerepe volt életében, ezzel védekezett a gyors változások, a futó ötletek, rögtönzések ellen. A gyors technikai fejlődéssel és a legújabb technikai eredményekkel szemben mindig skeptikus volt. Karrierjét is az erős becsvágy vitte előre. Sokféle elfoglaltsága, aktív, tevékeny életvitele révén rengeteg embert ismert, akik közvetlen, vidám természete miatt hamar elfogadták. Ítéletei, állásfoglalásai nem voltak látványosak, de mindig a realitás talaján álltak, józanok, hatékonyak és gyakran irigylésre méltóan kikezdehetetlenek voltak.

Már korán foglalkoztatni kezdte a színház világa. Egyetemi éve alatt a Kossuth-díjas díszlettervezőnél, Varga Matyi bácsinál inaskodott. A Népművelődési Intézetben – még építész gyakornokként – elvégezte a B kategóriás színházrendezői szakot, majd a Pécsi Balett szcenikai vezetőjeként dolgozott. 26 évesen kerül a budapesti Operaházba, amely élete végéig tartó szerelemnek bizonyult. Operaházi felvétele is igen jellemző: 32 jelentkező közül Nádasy Kálmán igazgató – a képzőművészetről, építészetről, zenéről folytatott negyedórás beszélgetés után – őt választotta ki.

A Bak szülött igen alkalmas bizalmi állás betöltésére, közösségeket, önálló intézményeket felelősségteljesen tud vezetni. Miklós életeleme az Operaház volt, sokoldalú tudása révén a művészek, díszlettervezők, táncosok, a műszak is gyorsan befogadta. Munkájának minden részletét élvezettel és nagy ambícióval csinálta. Ismerte Tolnay Pali bácsit, de sohasem dolgoztak együtt. Közös könyvük is Pali bácsi idős korában született, és Miklós kicsit neheztelt rá, hogy nem minden anyagot adott át a könyv megírásához. Miklós nem Pali bácsitól, hanem az Operaház nagy rendező-díszlettervező alakjaitól tanult, fejlesztette tudását. Nagy hatással voltak rá Nádasy Kálmán, Lukács Miklós, Mihály András, Petrovics Emil igazgatók, Lukács

Ervin, Medveczky Ádám zeneigazgatók, Oláh Gusztáv, Forray Gábor, Csikós Attila díszlettervező-szenikusok.

Zenei műveltsége, irodalmi és képzőművészeti tudása, műszaki ismeretei és nyelvtudása tették lehetővé, hogy az Operaház művészeti és gazdasági vezetése egyenrangú partnerként fogadta el őt. Magyarországon ezt nagyon keveseknek sikerült elérnie. Ezért is vallom, hogy a színházi műszaki vezetők következő generációja számára Borsa Miklós példakép lehet.

Nagy örömmel vett részt az Operaház legutóbbi, 1980–84-es felújításának munkálataiban. A KÖZTI munkatársaival (Siklós Mária, Vajda Ferenc, Strack Lőrinc) és az Operaház vezetésével együtt aprólékos munkával dolgozta ki a színpad gépészeti rendszerét.

Színházi és sportolói aktivitása miatt, és a rengeteg külföldi operaházi vendégjáték következtében nem vett részt különösebben a Színháztechnikai Szakosztály, majd később Szövetség munkájában. Eljárt a rendezvényeinkre, hozzászólt, tanácsokat adott, de feladatot alig vállalt. Örömmel fogadta és kalauzolta a külföldi látogatókat az Operaházban, és szinte a világ minden operájában megfordult, mindenütt ismerték. Jó megfigyelőként gyűjtötte és rendszerezte a tapasztalatait, ezekről sokat beszélt és írt. Az OISTAT-ban mint a budapesti Operaház műszaki igazgatója lett ismert, a külföldiek tudták, hogy ha Budapesten járnak, hozzá mindig fordulhatnak segítségért. Így kalauzolta lelkesen tavaly ősszel is az Operaházban a Budapesten üléselő OISTAT-rendezvény résztvevőit.

Nagy élvezettel tanított, jó előadó volt, sok történettel fűszerezve adta át ismereteit a fiataloknak. Fontosnak tartotta, hogy nemcsak a jövő színházi műszaki embereit, de a jövő művészeit is megismertesse a színház technikai világával, azokkal a lehetőségekkel, amelyek segíthetik az alkotókat. Ezért tanított a legutolsó ideig a Táncművészeti Egyetemen, illetve és a Szent István Zeneművészeti Szakközépiskola és Gimnázium osztályaiban.

Nehezen tudjuk felfogni, hogy örökre eltávozott, még annyi terve volt... Egy kitűnő kollégát, jó barátot veszítettünk el. Legyen élete, életrajza, műveltsége példakép az utódok számára!

Búcsúztatásáról a Magyar Állami Operaház fog gondoskodni.

SZABÓ-JILEK IVÁN

¹ *Életéről A hatodik tusa – az Opera c. cikkben olvashatunk részletesen. SZÍNPAD 2012. március, 14–18 old.*